

Fuglevennen

Din naturkontakt

Høst 2010

Tema:

Se på dykkender

Verdens minste fugler

Fuglekasser av gamle høyttalere

Tid for svanesang

Det er høst. Vinteren står for døra, og mange fugler forlater landet. Det blir unektelig stillere i naturen. Da er det et lyspunkt at noen også kommer på denne tiden av året. Sangsvanene kommer fra hekkeplasser lenger mot nord, eller fra bortgjemte skogsstrøk. Nå samles de i våtmarker i lavlandet, hvor de beiter og håper på at vannet ikke skal fryse. I viker, elver og råker kan du både se og høre dem. Sangsvanenes klangfulle, litt melankolske lyder fyller opp i en ellers stille vinter. Bruk vinteren til å oppleve svanene.

Veien til mangfold

Året 2010 er viet det biologiske mangfoldet. Alt for mange arter av planter og dyr står i fare for å bli utryddet, og det er en målsetting å stanse denne utviklingen. Her hjemme betyr det at man må gjøre tiltak i hver enkelt kommune der fåtallige eller utrydningstruede arter finnes.

Bevaring av artsmangfoldet begynner med kunnskap. Kunnskap om artene, og interesse for dem. Slik interesse må bygges fra man er liten, og her er fugleforing en utmerket innfallspport. Gjennom foring av fugl får du nærkontakt med mange fuglearter, lærer dem å kjenne, og får flotte og varige opplevelser med levende natur. Slike opplevelser er grunnlaget for i det hele tatt å bry seg om livet omkring oss.

Fra enkelte hold har det vært hevdet at foring av fugl har lite for seg, og at fuglene selv bør finne maten sin for å overleve. Enkelte steder har folk blitt advart mot å fore fugler, av redsel for spredning av sykdomssmitte. Fugleforing i skoler og barnehager bør unngås, hevdes det.

Dette er påstander som vi sterkt tar avstand fra. For det første er det ingen tvil om at aktiv fugleforing kan hjelpe mange fugler over vanskelige perioder i løpet av vinteren. Fugleforing er også en viktig måte å gi førskoleunger og elever i skolen nærkontakt med livet i naturen. Dette stimulerer barnas naturlige nysgjerrighet.

Forskning har vist at regelmessig uteliv og naturopplevelser i tidlig barndom er med på å prege både holdninger og yrkesvalg senere i livet. Mer enn noen gang trenger vi nye generasjoner som forstår

viktigheten av å ta vare på et sårbart naturmiljø.

Gjennom flere Fuglevennpresentasjoner har vi møtt mennesker som forer fuglene og har stor glede av det, og som har store kunnskaper om fuglelivet. Hvor viktig fugleforing er for folk flest er lett å se dersom en kikker nærmere på et boligfelt. I nesten alle hager er det foringsbrett og foringsplasser. Omkring ti tusen mennesker deltok i fjorårets hagefugltelling, og Fuglevennen fikk inn rapporter fra 4243 hager. Dette er selvfølgelig bare en forsvinnende liten del av alle de som forer fugler.

Vi får masse spørsmål fra fugleforere. Vi ser at fugleforing betyr mye for mange mennesker, fra unger i barnehager til pasienter på eldrementer og pleiehjem. Ennå har ingen systematisk undersøkt hva dette betyr for folks helse og trivsel. Det burde være en viktig forskningsoppgave. Vi leser også om sansehager for demente. Har de som arbeider med dette feltet glemt at mange av de som har kommet i denne situasjon tidligere har hatt stor glede av å fore fuglene? Ved slike institusjoner kan en lett legge til rette med sitteplasser der fuglene kan studeres på kloss hold på foringsplassen. I Fuglevennboka har vi beskrevet fuglekarnapp som en god løsning.

Bevaring av arter og natur handler om interesse for det som er rundt oss. Denne interessen begynner i det små, med det nære og kjente. Derfor er fugleforing viktig, for både mennesker, fugler og natur!

Roar og Trond Vidar

Innhold

	side
Tid for svanesang	2-3
Veien til mangfold	4
Håndtamme fugler	5
Spørsmål og svar	6-7
Mus og ugler i overflod	8-9
Se nærmere på dykkendene	10-13
Kolibriene	
- verdens minste fugler	14-15
Fuglevenner: Nytt liv i gamle høytalere	16-17
Tid for hagefugltelling	18
Bokfinken ble en god venn	19
Mine natursider	20-21
Lag en kjempemisebolle	22

Fuglevennen kommer ut med to nummer i året; ett om våren og ett om høsten. Abonnement koster kr 130,- pr. år. www.fuglevennen.no

Har du spørsmål om abonnement, eller stoff til *Fuglevennen*, send dette til:

Norsk Ornitologisk Forening
Sandgata 30B, 7012 Trondheim
tlf: 73 84 16 40
fax: 73 84 16 41
e-post: fuglevennen@birdlife.no

Redaksjonen i *Fuglevennen*:

- * Roar Solheim (ansvarlig redaktør)
Agder naturmuseum og botaniske hage
- * Trond Vidar Vedum
Høgskolen i Hedmark, avd. for lærerutdanning
- * Magne Myklebust
Norsk Ornitologisk Forening
- * Morten Ree
Norsk Ornitologisk Forening

Bildebearbeiding, layout og uttegning:
Roar Solheim.

Omslagsfotografier: Roar Solheim.

Forside: Kvinand, hann og hunn.

Bakside: Stokkender i tett flokk ved Østensjøvann i Oslo.

Fuglevennen 2010 årg. 7 nr. 2.
ISSN 1504-0623

Håndtamme fugler i Småtjern naturbarnehage

Småtjern heter en naturbarnehage som ligger idyllisk til inne i skogen i Lunner kommune på Hadeland. Barna her har et et nært forhold til dyr og fugler i nærmiljøet.

Jørgen Kjørven som er styrer på barnehagen, forteller til Fuglevennen at barna begynner å fore fuglene tidlig på høsten.

- Vi satte oss til ved foringsplassen for å forsøke å få fuglene til å spise av hånda. Både voksne og barn byttet på. Det er granmeis, toppmeis og svartmeis som er minst redde. Vi oppdaget at fuglene gradvis ble mindre redde, og at det lønte seg å legge frø på beina og klærne et stykke fra hodet først. Gradvis nærmet fuglene seg hånda med frø. I begynnelsen kunne vi ikke se på fuglene. Det virket som de da ble mer skeptiske. Men nå henter de frøene på hånda og lander på hodet til ungene. En stor opplevelse for oss alle.

-Når vi er ute på tur i skogen, møter fuglene opp. Det er tydelig at de kjenner oss. De maser for å få mat. Noen ganger må vi fore fuglene først, før ungene får mat!

-Vi prøver nå å få kjøttmeisen til å spise av hånda. Den er litt mer sky enn de andre meisene. Men den nærmer seg, og nå mangler vi bare noen centimeter før den spiser av hånda, forteller fuglevennen Jørgen Kjørven ved Småtjern naturbarnehage.

En svartmeis finner mat på hånden til Jesper Eraker Hole (over), mens Ellinor Høpen (under) har fått en granmeis på hånden.

Fotografier: Jørgen Kjørven.

Meis og bilspeil

Jeg så en liten notis i et gammelt Fuglevennhefte fra høsten 2004, at man kunne sende inn en opplevelse. Det er mulig dette er foreldet, men her er i alle fall min lille opplevelse.

Jeg er student ved Høyskolen i Hedmark, og denne vinteren har vi hatt fôring av fugl som eksamensoppgave. Dette har gjort meg veldig ivrig og engasjert i fugl. I tillegg til oppgaven som utføres i barnehagen jeg har praksis i, har jeg hatt fôring i treet utenfor kjøkkenvinduet mitt. Det har vært mye besøk. Min datter på 5 år og jeg har sittet på hver vår stol ved vinduet, fulgt med og fotografert alle de nyankommende.

En morgen oppdaget jeg noe ekstra morsomt. Ved siden av treet som maten henger i, står bilen min parkert. Plutselig så jeg en blåmeis

Foto: Anne Fossum.

som fløy opp og ned helt inne ved sidevinduet på bilen. Jeg fortet meg å hente kameraet, og fikk knipset luringen, jeg skjønnte at han holdt på å speile seg i sidespeilet. Snakk om forfengelig liten krabat. Jeg har hatt to nymfeparakitter i bur før, og vet at de liker å speile seg, men en jålete blåmeis har jeg aldri sett før.

Med vennlig hilsen
Anne Fossum

Takk for bilde og historie! Opplevelser fra naturen blir heldigvis aldri foreldet (!) Meisen var nok neppe jålete, men jeg mistenker at den var interessert i speilet fordi den så en "rival". I de fleste fuglers verden er ikke speilbilder noe de har et forhold til. Når en fugl ser speilbildet sitt, tror den derfor at den ser en annen artsfrende. De fleste småfugler vil oppfatte dette som at de ser en rival, og de vil forsøke å jage vekke denne nærgående fuglen. Det "vemmelige" er at slike "rivaler" er like standhaftige som de selv(!), og de gir seg ikke selv om fuglen angriper den aldri så mye.

Foto: Roar Solheim.

Her er et bilde av en svartbodesanger på Mallorca. Den holder på med akkurat det samme, og angriper speilbildet sitt i sidevinduet på en bil. Den vekslet mellom å angripe vinduet, og deretter sidespeilet - begge steder så den sitt speilbilde. Den ga seg til slutt, etter lang tids aggressiv hakking på den innbilte konkurrenten.

Red.

Er denne fuglen delvis albino?

Foto: Jan Stenkjær.

Hva slags fugl er dette? Den satt et øyeblikk i en syrin sammen med grønnsisik, grønnfink, dompap og bokfink før den forsvant igjen. Kan det være en "delvis albino"?

Fuglen ble sett og fotografert ved foringsplass i vår hage på Bangsund i Nord-Trøndelag den 17. april i år. Bildene ble tatt gjennom et vindu i hastverket, og kvaliteten deretter. Seansen varte vel et par minutter før fuglen forsvant igjen. Jeg har ikke sett den siden. For tiden er det grønnfinker, grønnsisik, masse bokfinker og en del dompaper som i hovedsak bruker foringsplassen. Jeg regner med at det er fugler på trekk.

Mvh, Jan Stenkjær

Dette er nok en grønnfink som har svært lite pigmenter. Den er ikke albino, og dyr kan visstnok heller ikke være delvis albino, de er enten eller. Albino fugler er svært sjeldne i naturen. Derimot hender det ganske ofte at enkelte individer av mange forskjellige arter er helt eller delvis hvite. Dette skyldes andre typer genfeil som gjør at fjærene ikke tar til seg fargestoffer når de vokser ut. Derfor kan noen fjær ha naturlig farge, mens andre er bleket eller helt hvite.

Red.

Uvanlige brettgjester

Hei,

Jeg er så heldig å bo på en liten plass som ligger litt avsides til i skogen. Her er det et yrende fugleliv året rundt og jeg har stor glede av å sitte ved kjøkkenvinduet og betrakte mine fuglevenner på diverse frøautomater. I begynnelsen av juli i år kom det en liten fugl jeg ikke har sett her før, fikk tatt noen bilder som dessverre ikke ble så skarpe som jeg hadde håpet, men sender likevel et par stykker. Er dette en Kjernebiter? Jeg bor i Mesnalia, ei lita fjellbygd 15 km øst for Lillehammer. Jeg fikk også tatt noen bilder av ”min” flaggspett. Tusen takk for fint medlemsblad, med mye interessant stoff og fine bilder.

Vennlig hilsen
Bjørn Solbakken

Takk for hilsen, spørsmål og hyggelig tilbakemelding om bladet. Bildet du sendte er av en kjernebiter, men dessverre for uskarpt til å kunne brukes på trykk. Flaggspetten er derimot helt OK, så den er med. Kjernebiteren finnes spredt over Østlandet, og nederst i Gudbrandsdalen har den hatt tilhold i mange tiår. Kanskje er det fugler fra denne lokale bestanden som har vært på besøk hos deg? Arten har økt i utbredelse, og finnes nå helt til Nord-Trøndelag.

Red.

Hvem lager nattetøy fra lufteventil?

Jeg flyttet inn i et lite rehabilitert hus i fjor sommer, og helt fra i sommer har jeg hatt ”taslelyder” ved soverommet om natten. Jeg trodde det var ute på tak eller veranda (det hørtes som fugl på takrenne), men jeg har aldri klart å observere noe, selv om jeg har prøvd aldri så mye. I vinter er lydene blitt stadig mer påtrengende og det har gått på nattesøvnen løs. Det viser seg nå at det er noe som har hatt tilhold i lufteluken oppe på veggen. Det var hull i nettingen på utsiden, og nå når den er tettet har det i to netter for første gang vært stille. Det jeg ikke kan begripe er hva slags fugl (eller annet flygende vesen) som vil ha en slik adferd? Lufteluken i veggen er jo nærmest bare et mini blikkbur på 20 x 20 x 20cm. Det er heller ingen særlige spor å finne, og ikke noe forsøk på å bygge rede.

Hilsen fra Hanne (som lurte noe fryktelig...!)

Jeg mistenker at du har hatt en kjøttmeis som sovegjest inne i luftekanalen. De bruker ofte å overnatte på slike steder, og kan da lage en del raslelyder. Også gråspurv og gjerdesmett kan overnatte slik. Når lydene har blitt borte etter at åpningen ble tettet med netting, så må det være fugl som har holdt til der. Ellers kan skogmus, røyskatt og mår klatre opp på loft og i tak av hus og hytter, og lage mye spetakkel, men da er lydene vanligvis ikke begrenset til nattetid.

Red.

Spørsmål og svar

Hvis du lurte på noe om fuglekasser, fugleforing eller fuglenes liv, så ta kontakt med Fuglevennen. Vi i redaksjonen forsøker å gi svar og råd. Du kan også gå inn på *Spør en ornitolog* på våre hjemmesider

www.fuglevennen.no

Når forlater tårnseilerungene reiret?

Jeg har flyttet til toppetasje i en bygård i Oslo, som ligger på en høyde. Her kryr det av tårnseilere. Det virker som om de er i aktivitet på morgenkvisten og utover kvelden. Fantastisk underholdning! I dag morges i begynnelsen av juli var aktiviteten mer intens en tidligere - mye skriking, og ut og inn av alle hulrom under takene. Jeg opplevde til og med at en tårnseiler flakset bort i hodet mitt da jeg stod på verandaen. Er denne intense aktiviteten tegn på at ungene er på vei ut av redet?

Gisle Dahl

Det vet jeg ikke, men jeg tror ikke det. Tårnseilerungene pleier ikke å være på vingene før i august. Tårnseilerne bekker ofte flere på samme sted, og det kan være aktivitet blant nyetablerte par selv om de ikke får lagt egg. Derfor kan det være mye skriking og skråling ved reirplassene, selv om det ikke er store unger på vei ut ennå.

Red.

Et mus- og ugleår av de sjeldne!

Jordugle

Markmus

Hauk-
ugle

Lappugle

Fotografier side 8-9: Roar Solheim.

Våren 2010 ble akkurat slik vi spådde i vårnummeret av Fuglevennen, og slik mange fuglevenner håpet at den skulle bli. Flere steder i Sør-Norge ble det sett haukugler, og hørt syngende perleugler. På Østlandet var det spesielt i de østre delene av Hedmark at perleuglene gjorde seg bemerket. Her hekket de i uglekasser mange steder. Lenger mot vest ble det hørt mange syngende perleugler, men de så ikke ut til å ville hekke i uglekassene. Kanskje var ikke musmengdene store nok, eller kanskje hadde det ikke kommet nok hunnfugler til områdene.

Etter snøsmelting ble det klart at våren 2010 ble det beste museåret på lenge i barskogsområdene. Det så ut til at spesielt markmus dro nytte av vinterens fine snøforhold. Tørr, lett snø uten smelting ga gode levevilkår for musene nede ved bakken. Jorduglene så ut til å oppdage dette mange steder. I Hedmark hørtes jordugler både i østre og nordre deler. På Golsfjellet fant fuglefolk flere par, og blant annet et reir med åtte egg. Mange andre steder i fjellnære strøk ble jordugler både sett og hørt. I Nord-Hedmark og Sør-Trøndelag var det ikke synlige spor etter museaktivitet i juni, men musespisere viste likevel at det måtte være en del mus i terrenget.

Det beste beviset på at årets musebestander har vært uvanlig store, er forekomsten av lappugler i Øst-Norge. I Elverum kommune ble tre lappuglereir funnet i et nokså avgrenset område. I Trysil ble to lappuglehanner hørt syngende, og lappugler ble også sett andre steder i Hedmark. I Østfold ble tre store lappugleunger sett like inn på norsk side av grensen. Lappuglene kan være svært stillferdige i hekketiden, og er vanskelige å oppdage. Derfor er det sannsynlig at det har hekket flere par lappugler i Øst-Norge enn de som ble oppdaget av fuglefolk.

Utover ettersommeren har mengden mus økt, og nå har det også vært mange rapporter om lemen. Fra Setesdalen til Sirdal, Hardangervidda, Nord-Hedmark og Dovretraktene har vi fått meldinger om at folk har sett lemen. Noen steder har det vært mange unge dyr. Dette tyder på at bestanden er i oppgang. Også fra de nordligste fylkene av landet har det kommet rapporter om lemenobservasjoner. Hvis snøforholdene blir like gunstige i vinter som sist vinter, kan det dermed gå mot et lemenår mange steder våren 2011.

Den store mengden av smågnagere fra våren og utover hele sommeren og høsten, betyr at unger av ugler og musespisende rovfugler har fått veldig gode oppvekstvilkår. Det betyr igjen at du har gode sjanser til å få se noen av disse fuglene i vinter. Det er spesielt haukugle og lappugle som er lettest å oppdage om vinteren. Begge jakter om dagen. Haukugla sitter som regel i toppen av trærne, mens lappugla er så stor at den vanskelig kan overses når den jakter i kanten av en eng. Kanskje kan du også høre sang fra noen av ugleartene allerede i februar eller mars.

I Hedmark, Akershus og Østfold har en mindre kjent slektning av lemen vist seg. Utover sommeren dukket det nemlig opp mange skoglemen. Dette dyret er mindre enn en lemen, og ser helt annerledes ut. Den er gråblå i farge, og bak på ryggen har den en rustrød flekk. Halen er like kort som hos lemen. Skoglemen blir vanligvis ikke sett av folk, men i år har mange lagt merke til dem. De holder seg helst i gammel barskog med bjørnemose i bunnen. Granskog er deres vanligste tilholdssteder.

Noen steder bekket perleuglene i kasser belt inn på tunet. Naturfotograf Steinar Myhr (under) fikk uglene som gjester på vollen i Rendalen. Her fotograferer han ungene nede i uglekassa. Perleugle la 7 egg, og alle ungene vokste opp. På bildet til venstre under ser du hvordan de hadde det nede i uglekassa noen dager før de største ungene begynte å hoppe ut.

Se nærmere på dykkendene

Fotografert side 10: Roar Solheim.

Svarte og hvite ender på ferskvann er som regel enten toppand eller kvinand. Dette er toppender.

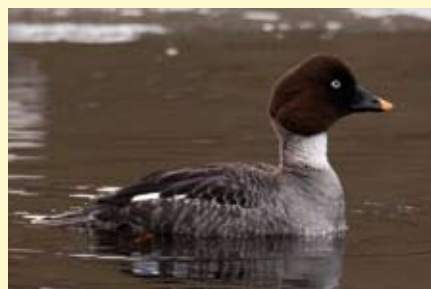
Ender kan være vanskelige å artsbestemme. Som regel ser du dem på lang avstand, og da ser mange av dem helt mørke ut. Bølger og motlys gjør det ofte vanskelig å oppdage viktige kjennetegn som farger og mønstre. Endene deles som regel i tre hovedgrupper. Dette er gressender, fiskender og dykkender. Her følger en oversikt over de dykkendene som du oftest kan treffe på i Norge.

Dykkender er en samlebetegnelse som brukes på ender som dykker ned i vannet etter føde. Denne fuglegruppen omfatter derfor ender fra flere slekter. Selv om fiskendene også dykker etter føde, så er de så spesielle i utseende og næringsvalg at de omtales i en egen gruppe.

Hos dykkendene er nebbet høyere inne mot hodet enn hos gressendene. Det gir dykkendenes nebb en mer trekantet form, mens gressendene har slankere nebb. Et annet kjennetegn som ofte avslører dykkender, er at de ligger dypere i vannet enn gressendene. Dette ser en best ved at stjerten hos dykkendene som regel ligger helt ned på vannflata. Hos gressendene ligger stjerten opp fra vannet.

For å lette mulighetene for å gjenkjenne dykkender ute i naturen, kan vi grovt dele dem i tre grupper

etter de stedene hvor de oftest opptrer.

Kvinand
hunn

Ender kan se ganske forskjellige ut når de strekker halsen, eller legger hodet helt ned mot kroppen, slik kvinandhannen over gjør. Når dykkender letter, løper de bortover vannflaten mens de slår med vingene. Kvinandhannen på bildet under er i ferd med å lette. På bildet ses også den tydelig oransje fargen på føttene til kvinanda.

Kvinand
hann

Ferskvann i lavlandet

I ferskvann i lavlandet treffer du oftest på dykkendene kvinand og toppand. Hos begge artene er hannfuglene svarte og hvite, mens hunnene er mørkere brunsvarte til gråsvarte, alt etter hva slags lys du ser dem i. Toppanda finner du helst i grunne sjøer og større tjern. Den er vanligst i sjøer med siv eller takrørvegetasjon. Bergand ligner mye på toppand, men berganda er lysere gråhvit på ryggen, og den mangler topp i bakhodet. Berganda hekker bare ved fjellvann, og den er mye mer fåtallig enn toppanda.

Kvinanda er mer fleksibel i sine tilholdssteder enn toppanda. I tillegg til at den er vanlig i de fleste små vann og tjern i barskogsbeltet, så hekker den også ofte langs elver og vassdrag. Toppanda bygger reir på bakken, mens kvinand hekker i gamle svartspetthull. Den bruker gjerne også fuglekasser.

Fjellvann

I vann på fjellviddene er det særlig tre dykkender som du kan treffe på. Det er sjøorre, svartand og havelle. Også toppanda var opprinnelig mest vanlig i de samme områdene. Etter år 1900 har toppanda økt sin forekomst i lavlandssjøer i hele Europa.

Foto: Roar Solheim.

Foto: Odd Kindberg.

Både toppand, bergand (over) og kvinand (forrige side) har tydelig gule øyne.

Foto: Odd Kindberg.

Foto: Odd Kindberg.

Sjøorre og svartand kan være vanskelige å skille fra hverandre når de ligger på sjøen. Spesielt er hunner og ungfugler veldig like i farge hos de to artene. Hos sjøorren er armsvingfjærene hvite. Dette gir

den et stort, hvitt felt i indre del av vingen, akkurat som hos en orrfugl. Det er nok dette som har gitt den navnet sjøorre. I flukt ser du tydelig dette feltet. Hos svartanda er hele vingen mørk.

Foto: Jan Rabben.

Foto: Kjetil Schjølberg.

Foto: Gunnar Gundersen.

Svartand
hunn

Foto: Gunnar Gundersen.

Det er ikke lett å skille hunner og ungfugler av svartand og sjøorre fra hverandre. Hvis det hvite vingespeilet synes som på fuglen til høyre, er saken klar. Men fuglen til venstre KAN teoretisk skjule et vingespeil. Forskjeller i tegninger i hodet avgjør saken. Svartanda (til venstre) har en markert, stor kinnflekk som strekker seg mot nakken. Sjøorre hunnen har lys flekk bak nebbet og bak/under øyet.

Sjøorre
hunn

Foto: Jan Kabben.

Havelle
hann

Foto: Gunnar Gundersen.

Hos havelle har både hunn og hann veldig spesielle tegninger og mønstre. Derfor er det ikke vanskelig å kjenne igjen denne andearten, selv på langt hold. De midtre stjertfjærene er lange og ender i en lang "tråd". Havelle avslører seg også ved at de lager veldig spesielle lyder. De nærmest "synger" med en klangfull strofe, som kan beskrives som: O-ooo-a-bo, o-ooo-a-bo. Denne lyden er veldig stemningsfull, og ikke til å ta feil av.

Om høsten trekker de aller fleste fjelldykkendene ut mot kysten, og blander seg i flokker med ærfugler og andre overvintrende andearter.

Havelle hanner

Foto: Roar Solheim.

Havelle hunn.
To hanner dykker

Foto: Roar Solheim.

Ærfugl hunner med kyllinger

Foto: Roar Solheim.

Kysten

I sommerhalvåret domineres hele norskekysten av ærfuglene. De hekker fra Østfold til Finnmark. Hunnene er mørkt brunspraglete over hele kroppen, uten spesielle mønstre. På avstand og i motlys kan det derfor være vanskelig å skille ærfugler fra andre, mørke ender. Hannfuglene har derimot lett gjenkjennelige tegninger i svart og

hvitt. I tillegg har ærfuglhanner en lys grønnfarge i nakke og bakhode, som skiller dem fra alle andre dykkender.

Om vinteren øker vanskelighetene med å bestemme endene langs kysten, fordi mange arter da blander seg med ærfuglene. I den nordlige halvdel av Norge kan du treffe på praktærfugl og stellerand. Praktærfuglen hekker på Svalbard og på russisk tundra, mens stelleranda bare hekker i Russland. Store deler av bestanden overvintrer langs Finnmarkskysten.

Hannene hos praktærfugl og stellerand er lette å kjenne igjen. Hunnene er mørkebrune som ærfuglhunner. Stellerandhunner har to tydelige, hvite vingebånd som skiller den fra de to ærfuglartene. Den vanskeligste å gjenkjenne er hunnfluglene hos praktærfugl. De er litt lysere i fargen enn ærfuglhunner. I tillegg har nebbet og hodet litt annen form og fasong enn hos ærfugl. Men disse karakterene er vanskelige å skille ut på avstand.

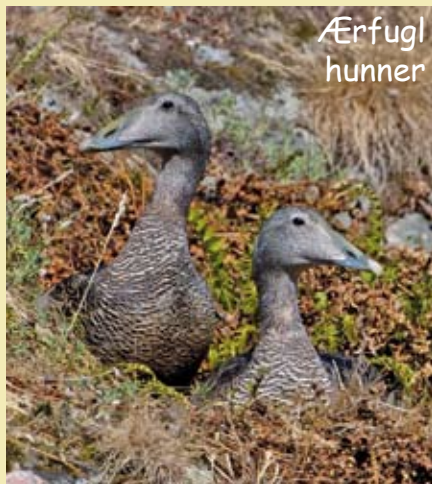

Stellerand par

Vinterhalvåret kan by på flotte opplevelser når du kikker etter dykkender.

Fotografier side 13: Roar Solheim.

Ærfugl hunner

Ærfugl hanner

Ærfugler

Ærfugler flyr ofte i flokk, som regel lavt over sjøen, og gjerne mellom bølgetoppene.

Praktærfugl par

Ærfugler

Praktærfugl hanner

I Varangerfjorden overvintrer flere tusen stellerender (under). I bakgrunnen ærfugler.

Stellerender

Se etter dykkender i vinter

Hvis du skal bli kjent med dykkendene, trenger du en god kikkert. Langs kysten bør du også ha tilgang til et teleskop for å kunne plukke ut detaljer på ender som svømmer ute i bølgene. Men setter du deg ned og bruker litt tid på å se på disse endene, vil du garantert få mange spennende opplevelser. Utfordringen med å gjenkjenne artene, og muligheten til å bli kjent med adferden deres, gjør det til en fin vinteraktivitet å studere dykkender.

Kolibriene - Verdens minste fugler

Kolibriene er verdens minste fugler. De har samtidig de raskeste vingeslagene av alle fuglearter. Eli Sørensen har opplevd flere av dem i Amerika. Her følger hennes beretning til Fuglevennen om disse fantastiske fuglene.

Tekst og fotografier: Eli Sørensen.

En brunkolibri står stille i luften på svirrende vinger.

Den første gangen jeg så en kolibri, var i Rhode Island, USA. Det vil si, jeg hørte brummingen før jeg skjønnte at den kom fra noe som fløy over oss, og som var større enn ei humle. Noen dager senere så jeg en kolibri for andre gang. Den stod helt stille i luften med nebbet presist inn i en blomst. Denne gangen fikk jeg et glimt av rød strupe og grønn rygg før den forsvant. Det var en rubinstrupekolibri. Det er en imponerende fugl som overvintrer i Mellom-Amerika. Hver vår trekker den 800 km over Mexicogulften, uten mulighet for matpauser. Den flyr bort til statene langs østkysten av USA, og her hekker den nesten helt opp til Canada. Om høsten flyr den hele veien tilbake. Det er kjempelangt for en så liten fugl med så høy forbrenning og høyt energibehov.

For 30 millioner år siden var det kolibrier i Europa, men i dag finnes de bare i Amerika. Det finnes kolibrier helt fra Alaska i nord til Ildlandet i sør. Kolibrifamilien har over 320 forskjellige arter. Bare fluesnapperfamilien har flere arter enn kolibriene.

Mange av kolibriene lever bare på ett bestemt område hvor det finnes helt spesielle blomster. Det kan være høyt oppe i fjellene, tett inn på aktive vulkaner, i regnskog, i ørken, ute ved kysten eller i innlandet. Det at mange arter er så avhengige av å ha spesielle vilkår, gjør dem utsatt når folk hogger ned skog eller fjerner de spesielle blomstene for å drive jordbruk. Mange kolibriarter står derfor på Rødlisten over truede arter.

Kolibrier er små fugler som ofte er mindre enn en fuglekonge, som er den minste fuglen i Norge. Den

aller minste fuglen og det aller minste varmblodige dyret i verden er bikolibrien på Cuba. Den veier bare 1,8 gram, og er 5 cm lang inkludert stjern og 1,5 cm langt nebb.

Vingene på kolibrier er festet annerledes til kroppen enn hos andre fugler. Dette gjør at de kan beveges mye fortere, over 80 ganger per sekund hos de minste. Kolibriene er de eneste fuglene i verden som kan fly både for- og baklengs, til høyre og venstre, opp- og nedover. I tillegg kan de stå helt stille i luften og bevege vingene som i 8-tall. Vingene slår så fort at det er vanskelig å se dem, og kolibriene kan fly med en hastighet på 54 km per time.

Når de skal gjøre inntrykk på hunnkolibrier, holder ofte hannkolibriene flyoppvisning. De stuper ned, sprer plutselig ut stjern og vinger og suser opp igjen i en U-formet kurve. Rare

lyder oppstår når farten presser luft gjennom fjærene. Dette kan sikkert også imponere hunnkolibrier, for sangen er ikke noe å skryte av. Den likner mest skrape- og harkelyder.

Det går med veldig mye energi på å bevege vingene, og kolibrier må spise mer enn sin egen vekt om dagen. Det er vist at en kolibri kan besøke over 1100 blomster på over 40 turer hver dag. De kan lage seg en fast rute, huske hvor hver enkelt blomst er, og hvor lang tid blomsten bruker på å lage en dråpe søt nektar. Da må kolibriene være der, men ikke for tidlig, for da er det tomt, og ikke for sent, for da kan en annen kolibri ha stjålet nektaren. Mellom turene sitter ofte kolibriene helt stille, for de kan verken gå eller hoppe på de bitte små beina sine. De steller ofte fjærene med tunga og nebbet eller de flyr til ei elv og vasker bort sukker fra nektar som de har sølt på seg. De søler også blomsterstøv på seg. Det befrukter neste blomst de besøker, og det er praktisk dersom det er lang avstand mellom slik at vinden ikke kan frakte pollenet dit. Andre ganger får kolibriene godlukt fra blomsten på seg, og det kan hjelpe hannene til å gjøre inntrykk på hunnkolibriene.

Tunga og det lange nebbet på kolibriene fungerer effektivt som sugerør. Tunga går inn og ut av nebbet mange ganger i sekundet for å samle opp nektar som legger seg i groper langs kanten av tunga. Overnebbet går litt utover undernebbet og presser på tunga som ligger mellom slik at det blir lett å få i seg nektaren. Nektaren er rik på karbohydrater. Proteiner og fett får kolibriene når de spiser insekter som de finner på blomstene. Kolibrihannen mater ungene sine med halvfordøyde insekter. Ungene ligger i et rede som hunnen har vevd med elastisk silke fra edderkoppspinn slik at det utvider seg når kolibriungene vokser.

Ved en matingsstasjon venter en gjeng ildstrupekolibrier på sukkervann.

Kolibrihunnene er like aggressive som kolibrihanner som forsvaret blomstene "sine". Hunnene flyr rett på større fugler, til og med rovfugler og mennesker, hvis de truer reiret.

Fjærene på kolibriene er spesialiserte og glitrer ofte i strålende farger. Disse glinsende fjærene er mest utpreget hos hanner, og finnes spesielt på pannen og i strupen. Mange har derfor fått navn etter edelstener, mens andre kalles for stjerner, koketter, det vil si noen som er jålete, eller feer som i eventyrene. Fargene hjelper oss til å kjenne igjen spesielt hannene, men imponerer kanskje hunnkolibriene og signaliserer kanskje til inntrengere at de bør komme seg vekk.

Kolibrier liker røde blomster. Det tenkte ikke jeg på en gang jeg var høyt oppe i fjellene i Costa Rica. Det var en veldig kald morgen, og

jeg hadde tatt på meg alle klærne jeg hadde med meg. Klærne var kamuflasjefarget, noe som er lurt når en går på fugletur. Plutselig stod det en kolibri og svirret i luften mindre enn en halv meter fra meg. Fronten med langt nebb var vendt mot meg, og den så svært interessert ut. På lang avstand hadde den oppdaget at jeg hadde knyttet et lite tørkle innenfor og nede i halsen på genseren min. Det vil si, den hadde nok oppdaget noen røde bokstaver på tørkle mitt, og dermed lurte den på om det var noe spiselig. Den var sikkert skrubbsulten, og jeg håper den raskt fant seg en ekte blomst der oppe i tåkeregnskogen. Og det gjorde den sikkert, for kolibrier kan bli både 11 og 12 år gamle. Det er egentlig litt rart at så små fugler kan bli så gamle, men det er ganske mye som er rart med kolibrier!

Nytt liv i gamle høyttalere!

Foto: Ternd Vidar Vedum.

Når arbeidsdagen er ferdig, kjører de fleste raskest mulig hjem. Slik er det ikke med Even Dehli, som underviser i biologi og naturfag på den videregående skolen i Brandbu på Hadeland. En dag i uka kjører han innom gjenvinningstasjonen på Jaren. De som arbeider der vet at han kommer. De vet også hva han ser etter. Mange ganger er derfor gamle høyttalere plukket ut fra søpla og satt til side. De vet at Even samler på slike.

- Ypperlige kasser til ugler, sier Even.

- Jeg plukker ut innmaten, og så forsterker jeg kassa i ryggen, der den skal henges opp i treet. Jeg lager nytt tak og front. Det må være riktig hullåpning for ugler og ender.

Sist jeg var på stasjonen fikk jeg to hele ruller med fin takpapp som jeg kunne feste på lokket. Det er spesielt viktig på slike sponplatekasser. De er jo ikke like solide som vanlige

kasser. De som er ansatt på søpelplassen er helt enestående. De plukker ofte fram materialer som jeg kan forsterke kassene med. Beis og maling får jeg gratis eller svært billig hos malingsforhandlere i bygda.

En gang jeg kom til gjenvinningsstasjonen oppdaget jeg noen unggutter som samlet på høyttalere. Da ble jeg bekymret for at jeg hadde fått konkurrenter, men det viste seg at gutta var på jakt etter innmaten

i høytalerne og jeg etter kassa, så det ordnet seg ypperlig. Snakk om å utnytte ressursene.

Hvor fikk du fugleinteressene dine fra?

-Jeg har hatt naturinteressene hele livet. Som smågutt fisket jeg mye, og hadde over 200 fiskedager det året jeg gikk 2. klasse på gymnaset. Den største laksen jeg har fått veide 15,5 kg og den største gjedda 17,5 kg. Den var 1,25 m lang.

Jeg vokste opp med en far som var interessert i fugler og blomster. Han og mor reiste både i Norge og utlandet for å se på blomster og fugler. Fugleinteressen min utviklet jeg blant annet gjennom ringmerking. Nå leder jeg ringmerkingsaktiviteten i Oppland.

Etter hvert ble jeg mer og mer interessert i fuglekasser og ugler. Nå har jeg hengt opp ca. 300 kasser. Av disse er det rundt 50 fossekallkasser og en del stør- og småfuglkasser. Jeg har 90 kattuglekasser og 50 perleuglekasser. Mange små høytalere passer til fossekall. Omkring 150 av fuglekassene mine er høytalerkasser.

Hver vinter og vår ringmerker jeg fossekall, oftest også med fargeringer slik at jeg kan gjenkjenne hvert enkelt individ med kikkert. Det er det ikke mange som driver med. Jeg ringmerker også fuglene i småfuglkasser som skoler og barnehager har satt opp. Ungene er med, og jeg deler ut materiell og klistremerker.

Jeg er blitt veldig interessert i låvesvaler, og registrerer låvesvalereir og merker ungene og mange voksne. Jeg var innom rundt 200 låver i Gran på Hadeland sist sommer.

Det er synd at jeg ikke kan bruke gamle fjernsyn. Det er det massevis av. Alle kaster det gamle fjernsynet nå. De skal ha flatskjerm. Men så store fuglekasser trenger vi ikke, smiler Even Dehli, som stadig fyller opp bilen med høytalere og bruker fritida si på fuglene på Hadeland.

Fuglekasser og gjenbruk er godt miljøvernarbeid, og kanskje en idé for andre fuglevenner som bor nær en søppelplass!

Arne Haugestøl på gjenvinningsstasjonen, her med et tilbengerlass kasseemner, og en ferdig uglekasse.

Tid for hagefugltelling igjen!

Foto: Frank Steinkjella.

Gråsisik og grønnsisik kan forekomme i store antall ved fôringsplassene enkelte år, mens de andre år er helt borte. De er såkalte invasjonarter som opptrer i store flokker der det er rike frøsettinger i skogene. Gråsisiken foretrekker frø av bjørk, mens grønnsisiken helst vil ha frø av gran. På bilde er en gråsisik hann, med karakteristisk rød panne og rosa bryst.

Hold av helgen 29. – 30. januar til å telle fugler. Da skal vi sette nye rekorder når vinterens Hagefugltelling går av stabelen! I fjor fikk vi inn registreringer fra 4243 hager, og vi regner med at omkring 10.000 personer deltok i tellingen som ga et resultat på hele 254.466 fugler.

Hagefugltellingen foregår ved at du noterer alle fugler som du ser den helgen, enten ved huset eller hytta. Ikke bare fuglene på fôringsplassen eller i hagen din, men også de som er i umiddelbar nærhet. Du kan enten telle en av dagene, eller begge dager. Uansett skal du føre opp det

høyeste antall du ser på en gang av hver art. Gjør dette til en aktivitet for hele familien, og få gjerne andre til å delta også. Dette er en uformell konkurranse med våre danske, svenske og finske naboer. De teller også fugler på samme måte denne siste helgen i januar. Derfor vil vi ha med flest mulig deltakere. Årets telling er et samarbeid med Norsk Hageselskap, som mobiliserer alle sine hagelag. Målsettingen for vinterens fugletelling er 15.000 deltakere, registreringer fra minst 6.000 hager og totalt 350.000 fugler!

Tellingen av fuglene skal registreres på internett. Vi vil legge ut informasjon om dette på www.fuglevennen.no i siste halvdel av januar. For dere som ikke har tilgang til internett, så kan dere skrive ned hva dere ser, og få noen datakyndige blant familie eller bekjente til å ordne med registreringen. Oppstår det problemer med registreringen, kan du få hjelp ved å sende e-post til fuglevennen@birdlife.no.

Norsk Hagefugltelling skjer i samarbeid med Norsk Hageselskap, og er sponset av Bess Jahres stiftelse!

Bokfinken ble en god venn i tre somre

”Det har alltid vært mye fugl rundt huset hos oss. Vi har foret både sommer og vinter”, forteller Mimi Johanne og Knut Moen som bor på Ilseng i Stange kommune.

Vi har gitt fuglene brød og kakesmuler, og også mye solsikkefrø. Om våren går det mye på restene av julekaker, sier Mimi Johanne. Jeg legger noe på fuglebrettet, men kaster også noe på bakken. For tre år siden kom det en flott bokfinkhann og forsynte seg av kakesmulene jeg hadde kastet ut til fuglene. Den kom stadig tilbake, og jeg kastet smulene litt kortere unna for hver dag. Til slutt la jeg kakesmulene på trappa. Bokfinken ble mer og mer fortrolig. Det endte med at jeg holdt i sandkaka eller julekaka samtidig som bokfinken spiste av den. Den satte seg aldri på hånda mi, men satt på trappa mens jeg holdt kaka foran den.

Mimmi Johanne Moen lokker på bokfinken med kakesmuler, men den ville ikke komme da Fuglevennen var på besøk.

En dag ytterdøra stod oppe kom bokfinken flygende inn i stua og satte seg på stuebordet ved siden av Knut, som satt i godstolen sin. Etter dette første besøket hadde bokfinken blitt husvarm. En daglig rutine for Mimmi Johanne var å gå ut på trappa og rope *kake kake*, for deretter å plystre. Bokfinken kom raskt flygende og forsynte seg av godbitene den fikk servert. På høsten dette første året forsvant bokfinken sydover sammen med de andre trekkfuglene.

Neste vår tenkte ikke Mimmi Johanne på fuglen før hun opplevde at en bokfink en dag i april kom flygende og satte seg ved beina hennes ute i hagen. Bokfinken kvitret.

- Det var tydelig at han kjente meg igjen. Var vi ute og kjørte bil, møtte den opp så fort vi svingte inn på

tunet. En dag jeg skulle hente ved i uthuset, fulgte den med meg. Den satte seg i vedhaugen og så på meg mens jeg fylte kurven med ved. Da jeg gikk inn igjen fulgte den med for å få kake. En dag kom den inn på vaskerommet.

Det tredje året ventet Mimi og Knut spent. Ville bokfinken komme enda ett år? Mimmi Johanne forteller om dagen da den kom tilbake for tredje gang. -Hvor blir det av deg? tenkte jeg. Plutselig kom det en syngende bokfink bort til meg. Jeg ble så glad. Jeg snakker alltid med fuglene. Der er du, gutten min, sa jeg. Du er så pen. Den så på meg med de mørke øynene. Men bare én gang denne sommeren fikk jeg forsiktig strøket den over ryggen.

Mange ganger når vi satt på kjøkenet hørte vi at den varslet. Det samme kunne skje tidlig om morgenen mens vi enda lå i senga. Da skjønte vi at den ville ha mat. En dag kom den flygende med ungene sine og plasserte dem i syrinen i hagen. Så hentet den kakesmuler på trappa og fløy fram og tilbake og foret ungene.

Den fjerde våren kom ikke bokfinken tilbake.

-Det er fantastisk å få et slikt forhold til en vill fugl, sier Mimmi Johanne. Jeg savner den. Den var jo *Gutten min* i tre år!

Mine natursider er sidene hvor du kan fortelle om dine opplevelser med fugler og andre dyr, sende inn tegninger, bilder, kommentarer og annet. Send inn til *Fuglevennen*.

Mine natursider

Fuglebilder til Fuglevennen

Gråspurvvene tok orkesterplassen!

Foto: Bodil Hagen.

Foto: Roar Solheim.

Fredag den 4. juni 2010 opptrådte Marte Wulff med musikere på fiskebrygga i Kristiansand. Denne formiddagen var også NRK Sørlandet til stede for å gjøre opptak av musikernes framføring. De spilte med to gitarer og en xylofon, men musikerne fikk et høyst uventet tilskudd til besetningen. Rundt omkring plassen hvor framføringen skulle finne sted, satt det nemlig også en flokk med gråspurver. De viste tydelig interesse for musikken, for hver gang musikerne spilte opp, kom hele spurveflokken flyvende og satte i gang med et øredøvende kvitre- og skvaldrekor. Det var radio-reporter Janne Aateigen som skulle

dekke musikernes framføring. Hun forteller til *Fuglevennen* at det ble helt umulig å gjøre opptak av musikerne, fordi det var gråspurvvene som helt dominerte lydbildet. Hun lurte på om det var de klare tonene fra xylofonen som utløste spurvenes iver, selv om hun ikke kunne si dette med sikkerhet. Hendelsen skapte i hvert fall en del munterhet ved det lokale NRK-kontoret, selv om det neppe var like hyggelig for musikerne. I dette tilfellet kan en virkelig snakke om at det var fuglene som kapret orkesterplassen – i dobbelt forstand!

Jeg er så heldig å kjenne en hobby-ornitolog som har åpnet dørene til en ny verden for meg. Det er en ganske ny interesse, men for meg er det et eventyr. Jeg har satt opp fuglekasser, og har hatt besøk av forskjellige meiser. I tillegg har jeg fått meg en fuglemater.

Jeg sender bilde av en nesten voksen svarttrostunge som hadde reiret sitt i et grantre. Rødstrupereiret lå i ei rotvelte, mens et mesterverk av et lite reir til bokfinken var bygget ytterst på ei grein i et grantre. I fuglekassa vår hekket stæren, og der tok jeg bilde av de nesten flyveferdige stærungene. Alle reirene er fotografert på Torvastad på Karmøy. Jeg er glad i å ta bilder, så det er en utrolig kjekk kombinasjon med fotografering og fugler.

Vennlig hilsen
Bodil Hagen, Torvastad

Tusen takk for tilsendte bilder! Vi har valgt å vise ett av dem, stærungene i fuglekassa.

Red.

Skjærer med uvanlig utseende

I april i år kom det spørsmål til Fuglevennsidene på nett, fra flere som hadde observert en hvit skjære i Ålesund. André Eidskrem klarte å fotografere fuglen i Fjelltunveien, ikke langt fra sentrum av byen. Han sendte flere bilder til Fuglevennen, og kunne berette at fuglen var sett av andre allerede i 2009. Han ble oppmerksom på den hvite skjæra da han hørte skjærespetakkel fra to andre, normalfargede skjærer. Selv om denne skjæra er så godt som hvit, er det ikke snakk om en albino fugl. Den har fremdeles en mørk maske rundt øynene, som ser normalfarget ut. Dette er nok mest en ekstrem form for svikt i fjærenes evne til å ta opp fargestoffer under utvekst.

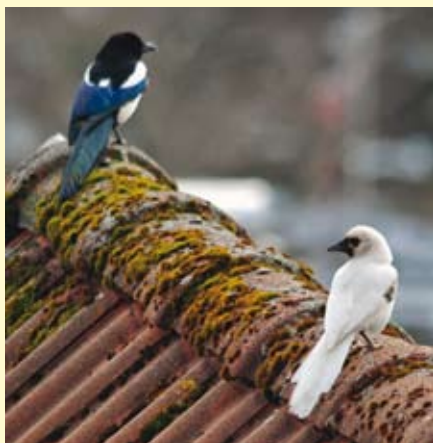

Foto: André Eidskrem.

Slike unormalt fargede fugler skiller seg mye fra de øvrige skjærene, og de kan ha det ekstra tøft med å klare seg. Hønehauk vil ofte forsøke å plukke ut slike fugler, nettopp fordi den avvikende fargen kan være et tegn på at individet er unormalt, og kanskje lettere å fange. De andre skjærene kan også utsette en slik fugl for mobbing.

I juli sendte Ronny Olsen på Finnsnes inn bilde av en annen skjære med høyst unormalt utseende. Dette var en fugl med unormal vekst i overnebbet, samt manglende fjærledning på hodet. Skjæra lignet faktisk mer en gribb enn en vanlig skjære. Så var det da heller kanskje ikke så underlig at den ble fotografert etter at den hadde rappet grillmat (!)

Foto: Ronny Olsen.

Låvesvalereir på hyttevegg

Foto: Martin Hole.

I juli fikk Fuglevennen tilsendt noen bilder av låvesvalereir under takmønet på en hytte. Det var Martin Hole som hadde tatt bildene på sin hytte i Gulen i Sogn og Fjordane. Han satte opprinnelig opp et utspring på hytteveggen, med tanke på at taksvaleene skulle kunne bygge

reir der. Han ble derfor overrasket da han fikk se at det var låvesvaler som bygde reir på vannbrettene over vinduene. Bildet viser imidlertid at selve svalereiret er festet akkurat slik som låvesvaler pleier å bygge reir, nemlig med en forstøtning under selve reiret. Mens taksvaleene fester reirene sine direkte på en loddrett flate, eller oppunder et utspring, så klarer ikke låvesvalene å gjøre dette. Taksvalereirene bygges utelukkende av leire eller jord som svalene murer sammen til en hengende reirskål. Låvesvalene bruker strå og plantedeler i sine reir. Derfor må de ha støtte under reiret som det kan hvile på. Denne støtten kan være nokså liten. Selv bare en grov spiker på en vegg kan i ekstreme tilfeller holde oppe et slikt låvesvalereir. Men de

aller fleste låvesvaler flyr inn i låver eller uthus, og legger reirene sine oppe på bjelker oppunder taket.

Gamle Fuglevennen på nett!

Du kan lese de tidligere utgavene av Fuglevennen dersom du ikke har dem selv. Gå inn på nettsiden

Fuglevennen.no

så finner du Fuglevennen for årene 2004-2009.

Lag en kjempemeisebolle!

Fotografier: Rune Aae

Rune Aae fra Råde i Østfold har eksperimentert og laget en kjempemeise”bolle”. Han har sendt oss en beskrivelse av hvordan han lager bollene. Nå kan du også prøve deg som kjempebolleprodusent!

Dette er ingrediensene:

1500 g solsikkefrø uten skall
1500 g lettkokte havregryn
800 g kokosmasse
700 g hakkede nøtter eller peanøtter uten salt
500 g rosiner (i tillegg kan du bruke sesamfrø, linfrø, tørket frukt)
4,5 kg Flott plantefett uten salt (eller Delfiafett)
(i tillegg kan animalsk fett uten salt og krydder iblandes)

Du trenger også dette:

2 cm tykk og 15 cm lang pinne
1 m 5 mm nylontau (eller tykkere)

Bland alt det tørre i en 10 liters vaskebøtte. Tøm det meste over i en annen bøtte slik at det er ca 10 cm igjen i den opprinnelige bøtta. Smelt fett i en stor kjele. Hell fett og frøblandingen annen hver gang i den opprinnelige bøtta. Rør godt slik at det kommer rikelig med fett ned til bunnen av bøtta. Når fett er tømt på og blandingen er godt omrørt, binder man enden av tauet rundt midten av pinnen. Pinnen dyttes ned i fettblandingen slik at den blir liggende i bunnen av bøtta, og slik at tråden som kommer opp av fettblandingen blir sentrert

i midten av bøtta. Sett bøtta til avkjøling på et kaldt sted (4 grader eller lavere, gjerne frost).

Etter et døgn i kjølige omgivelser stikker du en lang og flat kniv ned mellom fettblandingen og bøtta. Når fettblandingen har løsnet fra bølgeveggen, snus bøtta opp ned på bakken. Dunk forsiktig på bunnen til blandingen løsner og faller ut.

Denne nå 9,5 kg tunge meisebollen henges opp i en solid grein med minst 40 cm klaring til andre greiner. Er du plaget med skjærer, kan det være lurt å henge en eller annen form for netting i meisebollens opphengstau, 10-15 cm over selve bollen. Da kan ikke skjærene sitte på selve bollen og spise av den.

En slik bolle kan vare svært lenge avhengig av hvor mye fugl du har i området. Rekorden min er fra tidlig oktober til midten av april.

Lykke til!
Rune Aae

Fuglevennen

Fuglevennen kommer ut med to nummer i året, ett om våren og ett om høsten. Abonnement koster kr. 130,- pr. år., og du regnes da som medlem i Norsk Ornitologisk Forening.

Alle spørsmål og henvendelser vedrørende abonnement, samt stoff til Fuglevennen, sendes til:

**Fuglevennen,
Norsk Ornitologisk Forening,
Sandgata 30B, 7012 Trondheim**

telefon: 73 84 16 40

telex: 73 84 16 41.

e-post: fuglevennen@birdlife.no

Samarbeidspartnere

Agder Naturmuseum og
Botaniske Hage

– www.naturmuseum.no

Høgskolen i Hedmark

– www.hihm.no

Nettverk for miljølære

– www.miljolare.no

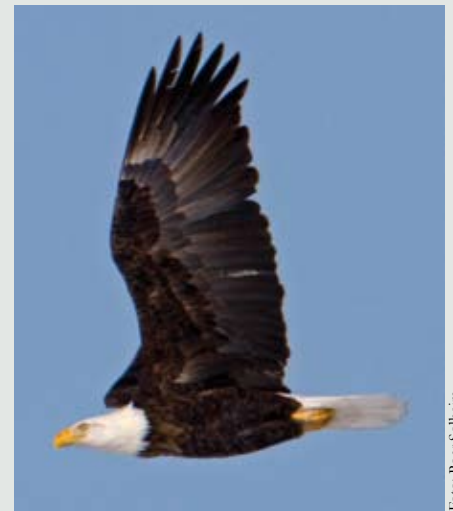
Fuglevennskolen

Kursheftet til Fuglevennskolen er nå nesten ferdig, men det gjenstår en del arbeid på tilpasninger av internettløsninger, som er en vesentlig del av undervisningsopplegget. Se på hjemmesiden www.fuglevennen.no eller kontakt sekretariatet på telefon 73 84 16 40 for nærmere informasjon.

Hva heter den på norsk?

Mange reiser på ferieturer til utlandet. Det er ikke bare Syd-Europa som lokker. Mange reiser også til fjernere himmelstrøk. Med den digitale kamerateknikken er det også stadig flere som tar med seg et fotoapparat, og mange får knipset bilder av ukjente fuglearter. Da kan det være vanskelig å finne fram til hva man har sett. En del av disse bildene havner som spørsmål på nettsidene til Fuglevennen. For de fleste steder i verden finnes det gode feltbøker som viser fugleartene som finnes på stedet. Selv om det kan være vanskelig å gjenkjenne alle artene, så er det mange man kan finne ved å bla i slike feltbøker. Men så oppstår problemet. Fuglen på plansjer eller bilder har kanskje et engelsk, eller i det minste et vitenskapelig navn. Men hva heter den på norsk?

Her har NOF gjort et stort arbeid. Siden 1990 har Norsk navnekomite for fugl (forkortet NNKF) navnsatt alle verdens fuglearter! Det er en imponerende innsats, for det er omkring ti tusen arter! Disse artsnavnene kan du nå finne på hjemmesidene til NOF. Hvis du søker etter et navn, så gjør du dette:

Fuglen på bildet over er amerikanernes nasjonalsymbol. Den heter *Bald eagle* på engelsk. Direkte oversatt betyr det "skallet ørn", men DET heter den ikke på norsk. Slik finner du det riktige navnet på norsk:

- gå inn på siden: www.birdlife.no
- helt til venstre klikker du på knappen "Fuglekunnskap"
- når denne åpner seg, klikker du på knappen "Fuglenavn"
- nå får du opp et søkefelt hvor du kan skrive inn et fuglenavn på norsk, engelsk eller latin (vitenskapelig navn)

Skriv "Bald Eagle"

Da kommer følgende opp:

Latinsk	Norsk	Engelsk
<i>Haliaeetus</i>	Hvithode-	Bald
<i>leucocephalus</i>	havørn	Eagle

Slik kan du finne alle verdens fuglearter. Bare prøv selv!

